

.Znanje o duši: predavanje 1. i 2

<"xml encoding="UTF-8?">

:Znanje o duši: predavanje

.1

Egzistencija (vudžud) jeste nešto u što se možemo osvjedočiti. Egzistiramo mi sami, a egzistira i sve ono što je oko nas. Mi, ustvari, i nismo ništa doli egzistencija; egzistenciju svuda pronalazimo i vidimo. Egzistencija je, ustvari, naše postojanje ili bivstvovanje. Nasuprot njoj stoji i nepostojanje ili nebivanje. No, s obzirom da je neegzistencija ništa, da se radi o nepostojanju, o nečemu u što se ne možemo osvjedočiti, onda se svaka rasprava o njoj može svesti na to kako se radi o nečemu što je oprečno egzistenciji. Dakle, egzistencija je ono što je vrelo posljedica, i sve što se zbiva, nastaje i dešava jeste od egzistencije, a ne iz neegzistencije. Mislim da je to sasvim izvjesno i jasno. Ukratko, ne postoji ništa a da nije egzistencija, sve je egzistencija i sve jeste od nje. No, slijedom naprijed rečenog, razmotrimo sada naše predodžbe, ono u što se osvjedočavamo, te pogledajmo postoje li tu kakve kvalitativne razlike. Pogledajmo da li se razlikuju po efektima svoje egzistencije. Postoje stvari u koje se osvjedočavamo a koje, barem naizgled, niti posjeduju sposobnost kretanja niti kakva osjetila, za njih ne postoji nikakav napredak ili razvoj. Takva je zemlja, kamenje ili minerali. Postoji i ona grupa egzistencija koje, makar u izvjesnoj mjeri, posjeduju kretanje, osjetilnost, napreduju i razvijaju se, za šta su primjer biljke i ostalo rastinje. Ako usporedimo ove dvije grupe, vidjet ćemo da je egzistencija ono što im je u suštini zajedničko. Usporedbom ćemo zaključiti i to da i biljke i minerali imaju odlike poput mase ili zapremine. Naposljetku, morat ćemo primijetiti da kod biljki postoji proces rasta, odnosno razvoja, a čak posjeduju i određenu osjetilnost, dok su minerali za takvo što uskraćeni. Na temelju tog zapažanja, biljke ćemo postaviti na viši stupanj u odnosu na minerale. Postoji, zatim, i naredna grupa, odnosno bića koja su veoma pokretljiva, čija je osjetilnost kudikamo veća od one kod biljki, ona ispoljavaju različita djelovanja koja proizlaze iz njihove volje. U ovu grupu spadaju različite suhozemne i morske životinje. Usporedimo li ovu grupu s grupom u koju spadaju biljke, uvidjet ćemo da se obje odlikuju egzistencijom, posjedovanjem tijela, sposobnošću rasta i razvoja, potrebom za ishranom, ali ćemo, idući dalje, zapaziti da se životinje odlikuju i svojstvima koja biljke ne posjeduju, poput

voljnih činova, čula, snage i sličnih osobina višeg reda. Dakle, efekti egzistencije kod životinja viši su negoli kod biljaka, što znači da su životinje na višem egzistencijskom stupnju od biljaka. Tako stižemo do naredne grupe koja posjeduje sva egzistencijska svojstva životinja, dakle svojstva rasta, razvoja, činjenja, ali je djelovanje ovih bića na kudikamo višem stupnju od životinjskog. Uvidjet ćemo da su minerali, biljke i životinje u podređenom položaju u odnosu na ovo biće. To izvanredno biće jeste čovjek. Upustimo li se sada u daljnje razmatranje ove grupe stvorenja, zapazit ćemo da su efekti egzistencije kod učenog čovjeka viši negoli kod nekog neukog. Naprimjer, svi izumi i otkrića plod su učenjaka, nipošto neznalica. Dakle, neznalica je u podređenom položaju u odnosu na znalca. Znalac je iznad čovjeka neznalice, životinje, biljke ili minerala. Ustvari, znanje je ono što je izvor njegove prednosti i ono je to što je iznad svega .ostaloga. No, blagodat znanja raspraviti ćemo i pojasniti u nekoj od kasnijih lekcija

.2

U prethodnoj lekciji primijetili smo da se sve u što se okolo nas možemo osvjedočiti odlikuje egzistencijom. Potom smo otišli dalje i usporedili različite egzistente, te smo zaključili da je čovjek znalac na najvišem stupnju među njima. Kažimo sada nešto o tome ko je, ustvari, taj ko pravi ovakvu usporedbu, prosuđuje i zaključuje? Ko je taj ko je usporedio različite egzistencije, podijelio ih u grupe i prosudio da je jedna grupa na višem nivou od druge? Izvjesno je da svaka prosudba potječe od nekog ko egzistira, a nipošto od nekog ko ne posjeduje egzistenciju. Odnosno, ja ili vi smo oni koji prosuđuju i zaključuju. Zar onda svako od nas ne posjeduje nešto što je dar za prosuđivanje? Da li je to nešto što je van nas ili ne? Upitajmo se, zato, šta je taj dar za prosuđivanje kojim se svako od nas uvijek i svugdje odlikuje, ustvari, šta možemo reći o samoj njegovoj biti i suštini? Ako je to nešto što je van nas, kako je onda u vezi s nama? Kažemo li da je unutar nas, upitat ćemo se kako to objasniti? Radi li se, možda, o nekom našem vanjskom ili unutarnjem organu? Postavimo stvari ovako: Da li mrtav čovjek, uz uvjet da su mu svi vanjski i unutarnji organi zdravi, posjeduje "ono nešto" o čemu govorimo? Sigurno da ne. Ukoliko se, dakle, ne radi o nekom od tjelesnih organa, šta se onda čovjekovom smrću desilo s tim? Da li je i "ono nešto" nestalo ili još postoji? Ako ga je nestalo, da li ga je nestalo samo po sebi ili ga je uništilo nešto drugo? Ako ga je uništilo nešto drugo, šta je onda to nešto, kako i zašto ga je uništilo, te zašto "ono nešto" nije moglo odbraniti samog sebe? Može li se vjerovati, pak, da je "ono nešto" uništilo samo sebe, odnosno da je samo po sebi nestalo? Ili, ukoliko još postoji, gdje je onda i šta se promijenilo smrću čovjeka? Zašto "ono nešto" ne možemo vidjeti? I uopće, šta znači smrt? Po čemu se razlikuje od života? Šta je smrt, a šta

život? Znači li smrt nestanak i nepostojanje, ili se radi o nečemu drugom? Iz ovog proizlaze daljnja pitanja, poput: Ko sam, uopće, ja koji posjedujem "ono nešto"? Jesam li, onda, ja "ono nešto" ili sam, ipak, nešto drugo? Kada kažem da sam prosudio u vezi s nečim ili da sam zaključio, da li to, ustvari, govorim ja sam ili "ono nešto" koje prosuđuje i zaključuje? Ukoliko to nisam ja, zašto onda osjećam da se radi o mom činu i zašto ga prosudbom vežem za sebe? Ovim redom pitanja bi se mogla redati do u nedogled. Zar ne treba, zato, pokušati odgovoriti na njih, saznati ko smo i šta znače naše prosudbe? Ukratko, ono što smo htjeli kazati u ovoj lekciji jeste to da svako od nas posjeduje nešto na temelju čega vrši usporedbe, zaključuje i prosuđuje. Nije, čak, niti toliko bitno kako ćemo to nešto imenovati: sposobnost rasuđivanja, razum, pamet, duša, inteligencija, psiha, jastvo, sepstvo ili bilo kako drugo. Ono što nam je sada najvažnije jeste prihvatiti da takvo što postoji, e kako bismo mogli početi listati knjigu vlastitog bića i postojanja, te, sričući slovo po slovo i riječ po riječ, razaznavati šta je, ustvari, naša sposobnost rasuđivanja, šta je čovjek, otkud smo, gdje smo i kamo idemo? Da li je čovjek plod slučajnosti? Da li je to biće koje je sasvim zasnovano na specifičnom poretku atoma koji grade njegovo tijelo? Da li smrt, zapravo, znači jednostavno kvar tijela, koje potom propada, čime i čovjek zauvijek prestaje postojati? Zato, upustimo se promišljeno i na temelju argumenata u .daljnje rasprave i pokušajmo izvesti zaključke